

Valtakunnallinen teema	Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen
Erityistavoite	4.2 Uutta osaamista työelämään
Kesto	2021 – 2027
Rahoituskehys (EU+valtio)	13,6 M€

1)Yhteys EU:n strategioihin, Suomen saamiin maakohtaisiin suosituksiin sekä kansallisiin strategioihin

Luovien alojen ja kulttuurialan työttömyysaste on nousemassa ja liikevaihto laskemassa covid-19 –kriisin myötä. Komissio on Euroopan parlamentin päätöslauselman (2020/2708(RSP) mukaan arvioinut, että vuoden 2020 toisen vuosineljänneksen aikana kulttuuriala ja luovat alat menettivät todennäköisesti 80 prosenttia liikevaihdostaan. Tilanne ei helpottumassa ja kriisin vaikutukset voivat ulottua vuosienpäähän. EU-tasolla toimineet avoimen koordinaation (OMC) työryhmät ovat esittäneet raporteissaan (Access to Finance ja The Role of Public Policies in Developing Entrepreneurial and Innovation Potential of Cultural and Creative Sectors) luovien alojen toimien uusia ja innovatiivisia rahoitusinstrumentteja ja kulttuuristen sekä sosiaalisten innovaatioiden tukemista EU:n koheesio politiikalla. Euroopan unionin neuvoston 20.5.2020 Suomen maa-kohtaisten suositusten mukaan aktiivisella työvoimapolitiikalla, täydennys- ja uudelleen koulutustoimenpiteet mukaan lukien, voitaisiin varmistaa nopea ja kestävä paluu työmarkkinoille. Tämä koskee myös kulttuurialaa ja luovia aloja sekä laajemmin luovaa taloutta.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan osana elinvoimaista Suomea käynnistetään luovien alojen palvelukokonaisuus ja luodaan yrittäjyysstrategia, joka sisältää luovan alan arvomuodostuksen ja liiketoimintamallien kehittämisen. Osana Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomea tavoitteena on luovien alojen työpaikkojen lisääntyminen, BKT-osuuden nousu ja työntekijöiden työskentelyedellytysten parantuminen. Keinona on mm. Creative Business Finlandin perustaminen tukemaan luovien alojen kasvua. Hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi on laadittu Luovan talouden tiekartta ja laaditaan Yrittäjyys-strategia.

2)Lisäarvo kansalliseen toimintaan ja yhteistyö alueellisen rakennerahastotoiminnan kanssa

Valtakunnallinen toiminta tukee osaamisen, työllisyyden ja osallisuuden teemoissa sosiaalisten innovaatioiden strategista kehittämistä ja niiden tehokasta levittämistä kansallisesti ja alueellisesti. Valtakunnallinen toiminta parantaa laaja-alaista vaikuttavuutta hallinnonalojen yhteisenä alueita palvelevana ja ylläalueellisena toimintana. Valtakunnallisessa toiminnassa painottuu monialaisten palvelujärjestelmien kehittäminen eri toimijoiden laaja-alaisessa yhteistyössä. Valtakunnallisella toiminnalla toimeenpannaan osin mm. Luovan talouden tiekartan, kulttuurimatkailemisen, kulttuurisen moninaisuuden ja kulttuuriperintöstrategian toimia, joiden tavoitteena ovat mm. ylläalueelliset verkostot ja palvelumallit.

3) Toiminnan kohderyhmät

Kohderymänä on luovilla ja kulttuurialoilla toimiva työikäinen väestö, itsensätyöllistäjät, yrittäjiksi aikovat, yksinyrittäjät, maahanmuuttajat, yrityksissä ja organisaatioissa työskentelevät työntekijät ja johtajat yksityisellä ja julkisella sektorilla, ml. luovaa osaamista hyödyntävät toimijat. Kohderyhmään kuuluvat myös luovan ja kulttuurialan järjestöt, yhdistykset, säätiöt, kunnat, kasvatus- ja koulutusorganisaatiot, tutkimuslaitokset, taide- ja kulttuurilaitokset sekä muut työelämän ja palveluiden kehittäjät ja niiden henkilökunta. Kohderymänä ovat erilaisissa muutostilanteissa olevat työnantajat ja työntekijät. Kohderyhmiä ovat myös sellaiset työssä olevat henkilöt, joiden tämän hetkinen osaaminen tarvitsee päivitystä tai joiden työelämässä pitempään pysymistä turvataan.

4) Toiminnan konkreettinen sisältö ja mahdolliset alateemat; mitä toiminnalla tavoitellaan ja millaisia muutoksia nykytilanteeseen odotetaan; onko toimintaan aiemmin kohdennettu EU-rahoitusta.

Tavoitteena on tiiviimpi yhteistyö elinkeinoelämän, oppilaitosten ja tutkimustoimijoiden kanssa, jotta osaamisen uudistaminen vastaa nopeasti muuttuviin (ml. pandemiat, ilmastonmuutos) elinkeino- ja työelämän sekä toimintaympäristön muutoksesta aiheutuviin osaamistarpeisiin. Tuetaan luovien alojen palvelukokonaisuuden syntymistä elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi sekä taide- ja kulttuurialan innovaatio-, digitalisaatio- ja ilmasto-osaamisen edistämistä.

Valtakunnallinen koordinaatiohanke fasilitoi saman teeman hankkeiden keskinäistä yhteistyötä, toteuttaa viestintää sekä kokoaa ja levittää parhaat käytännöt samassa teemassa työskentelevien hankkeiden käyttöön. Koordinaatiohanke kokoaa yhteen teemassa toimivat valtakunnallisesta ja alueellisesta rahoituksesta rahoitetut hankkeet. Yhtenä osa-alueena rahoitetaan myös luovan ja kulttuurialan sekä luovan osaamisen hyödyntämiseen liittyvää selvitys- ja tutkimustoimintaa osaamisen kehittämisen pohjaksi sekä vaikutusten mittaamiseksi, mm. tunnistetaan osaamistarpeiden muutoksia uuden arvonluonnin tarpeisiin. Koordinaatiohankkeen toteuttaja kilpailutetaan.

Valtakunnallisella rahoituksella toteutetaan pilotti- ja kehittämishankkeita, joilla vahvistetaan luovia aloja ja luovaa taloutta elinkeinorakenteen monipuolistajana sekä vahvistetaan taide- ja kulttuurialan tuotanto-osaamista. Pilotti- ja kehittämishankkeiden toteuttamisessa otetaan huomioon läpileikkaavat, globaalit toimintaympäristömuutokset, kuten digitalisaatio, datatalouden kehitys, ilmastonmuutos sekä väestörakenteen muutokset, ml. maahanmuuttajataustaisen väestön kasvu. Lisäksi otetaan huomioon Covid -19 –pandemian aiheuttamat toimintaympäristömuutokset, joista osa, kuten digitalisaatio, kytkeytyy globaaleihin muutoksiin.

Luovat alat ja luova talous elinkeinorakenteen monipuolistajina –osiossa tavoitteena on vahvistaa mm. luo-vien alojen liiketoimintaosaamista, kuten markkinointia, myyntiä, tuote- ja palvelukehitystä, digitaalista osaamista, IPR-osaamista, johtamista, kansainvälistymistä ja hankintaosaamista sekä maahanmuuttajien osaamista heidän työllistymisekseen. Tavoitteena on vahvistaa luovien alojen ja muiden alojen yhteisiä luo-van osaamisen monialaisia toimintamalleja, mm. läpileikkaavien toimintaympäristömuutosten pohjalta uudenlaisen liiketoiminnan luomiseksi ja lisätä eri alojen yhteistä tuote- ja

palvelukehittämisosaamista. Tavoitteena on toteuttaa yritysten osaamisia, uusiutumiskykyä ja kansainvälisen tason yhteistyötä edistävä luovien alojen koulutuksen sisältöjä uudistava ja työelämäyhteistyötä vahvistava koordinaatiokokonaisuus yritysten ja oppilaitosten kesken. Monialaisilla toimintamalleilla voidaan luoda pohjaa myös Jatkuvan oppimisen työ-elämälähtöisille malleille sekä innovaatio- ja osaamisverkostoille. Tuetaan luovan talouden ja luovien alojen palvelukokonaisuuden ja verkostojen syntymistä elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi. Hyödynnetään luovien alojen osaamisesta mm. muotoiluosaamista, asiakasymmärryksen lisäämistä, visualisointia ja tarinankerrontaa, datan ja analytiikan hyödyntämistä. Tavoitteena on lisätä IP-järjestelmän käyttäjävälisyyttä. Vahvistetaan kulttuuritoimijoiden ja maailmanperintökohteiden osaamisen ja matkailullisten valmiuksien lisäämistä, kulttuurireittien kehittämistä kestävän matkailun edistämiseksi sekä digitaalisen kulttuuriperinnön ja digitaalisten palveluiden kehittämistä. Vahvistetaan luovan ja kulttuurialan toimijoiden, kuten mu-seoiden, kykyä toimia erilaisina innovaatioalustoina.

Taide- ja kulttuurialan tuotanto-osaamisen vahvistaminen –osiossa on tavoitteena kehittää osaamista tuottaa uusia taide- ja kulttuuripalveluita, kuten digitaalisia palveluita ja kestävän kehityksen mukaisia palveluita sekä eri väestöryhmät, ml. maahanmuuttajataustaiset, huomioon ottavia, yhdenvertaisesti tuotettuja palveluita. Tavoitteena on vahvistaa taide- ja kulttuuripalveluiden tuottajien osaamista myös mm. palveluiden laadun ja vaikuttavuuden sekä saatavuuden kehittämisessä, asiakasymmärrystä, yhdenvertaisen osallistumisen, markkinoinnin ja viestinnän sekä hyvinvoinnin ja elinvoiman vahvistamisen kehittämisessä. Edistetään taide- ja kulttuurialan innovaatio- ja kiertotalous-osaamista, ml. hyödynnetään kehittämisen pohjana perinteisiä taitoja ja paikallisyhteisöjen osaamista. Tuetaan kulttuuriympäristön kestävään kehittämiseen ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumista edistävien ratkaisujen kehittämistä. Vahvistetaan korjausrakentamisyymmärryksen ja -osaamisen sekä maailmanperintökohteiden osaamisen vahvistamista kulttuuriympäristö- ja arkkitehtuuripolitiikan näkökulmista. Vahvistetaan kulttuurikompetenssiin, kulttuuriseen moninaisuuteen ja demokratiakasvatukseen liittyvää osaamisen kehittämistä.

5) Yhteistyö, kumppanuudet, yhteiskehittäminen; mitä toimijoita mukana suunnittelussa ja toteutuksessa, missä rooleissa; millä tavoin osallistettu kohderyhmää

Teemaa on valmisteltu keskeisten ministeriöiden asiantuntijoiden yhteistyönä sekä käsitelty ja esitelty tule-van rakennerahastokauden valmistelussa ja muissa tilaisuuksissa kumppaneille ja sidosryhmille ml. alueiden edustajat, joita on pyydetty mukaan valmisteluun alueellisista lähtökohdista. Valtakunnallisessa toiminnassa on lähtökohdana tiivis kumppanuus ja yhteiskehittäminen eri hallinnonalojen kesken ja kohderyhmien kanssa. Valtakunnallisen toiminnan toteuttamisessa otetaan huomioon täydentävyys ja yhteistyö samaan aikaan tehtävien kansallisten toimien sekä Suomen kestävän kasvun ohjelman toteutuksen kanssa. Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaamisen valtakunnallinen teema täydentää monialaisuuden näkökulmasta mm. Jatkuvan oppimisen sekä Innovaatio- ja osaamisverkostojen teemoja.

6) Tulosten mittaaminen ja käytettävät indikaattorit

Erityistavoitteen 4.1.6 mukaisesti indikaattoriseurannalla ja erityisselvityksin

7) Toiminnan jatkuminen teemaan kuuluvien hankkeiden päättymisen jälkeen

Kulttuuri- ja luovan alan innovaatio-osaamisen hankkeiden myötä Suomeen syntyy globaaleihin toimintaympäristömuutoksiin vastaavaa uutta osaamista sekä luoville että muille aloille. Lisäksi syntyy uudenlaisia toimintamalleja, jotka edistävät jatkuvan kehittämisen periaatteita.

8) Viestintäsuunnitelma

Viestintäsuunnitelma valmistellaan myöhemmin osana teeman ja hankkeiden toteuttamisen suunnitelmaa.